

Cristian Diaconescu: „Campania din Afganistan a fost un pas decisiv pentru integrarea noastră în Alianța Nord-Atlantică”

Interviu realizat de Sorin BOCANCEA

Sorin Bocancea: *Domnule Ministru, în 2001 erați membru al Guvernului României. Cum a fost primită la București solicitarea de participare a României în teatrul de operații din Afganistan?*

Cristian Diaconescu: Ambasada Statelor Unite de la București a trimis o notă verbală Ministerului de Externe prin care solicita asocierea României la coaliția pentru lupta împotriva terorismului și, implicit, coordonarea eforturilor pentru a se interveni în Afganistan, deoarece de acolo se organizaseră teroriștii care au atacat la 11 septembrie 2001. Acolo aveau baze de antrenament și, în urma deciziilor lui Osama bin Laden și ale Mollahului Omar, au lansat atacurile.

În mod evident, întreaga discuție era în legătură cu apropierea dintre România și Statele Unite într-un parteneriat împotriva terorismului care începuse să se extindă la nivel global. În acel moment, România a luat decizia să se alăture Coaliției multinaționale condusă de Statele Unite. La operațiuni au participat peste 32 000 de militari; din păcate, 27 dintre ei și-au pierdut viața.

Forța Internațională de Asistență pentru Securitate (ISAF) a fost, practic, cea mai amplă și importantă operațiune a NATO. Constituirea acesteia a fost aprobată în anul 2001, prin *Rezoluția 1386* a Consiliului de Securitate al ONU, și a fost considerată nu doar sub aspect politic, ci și juridic ca fiind o forță multinațională sub egida ONU. În 2003, NATO a preluat comanda operațiunii ISAF pentru a ajuta, practic, la extinderea securității dar și a autorității guvernului afgan pe întreg teritoriul țării.

În decembrie 2001, Parlamentul României a aprobat ca România să participe la ISAF, iar guvernul a fost împuternicit pentru a stabili aspectele care țin de organizare, logistică, finanțare și desfășurare efectivă a acestei participări.

S. B.: *Au fost opoziții față de perspectiva intervenției Armatei Române în Afganistan?*

C. D.: Nu, nu a fost nicio opoziție! Decidenții politici de la acea dată au hotărât unanim – și au fost dezbateri extinse și în parlament dar și în instituțiile statului – în legătură cu transmiterea acestui semnal către americani și, ulterior, către partenerii din forța multinațională, în sensul că România este hotărâtă, este decisă să apere valorile și standardele internaționale în fața unei amenințări extrem de grave cum era creșterea terorismului.

S. B.: *Considerați că au existat erori ale NATO în misiunea din Afganistan?*

C. D.: Sigur, privind *post factum*, pot fi identificate o serie de elemente care nu au funcționat așa cum era de așteptat, dar nu cred că Alianța Nord-Atlantică ar trebui să fie socotită responsabilă de toate acestea, ci modul în care, în Afganistan, fie forțele politice, fie structurile militare au răspuns necorespunzător ajutorului logistic, militar, operațional și economico-social, la care și România s-a asociat în ideea de a transforma Afganistanul dintr-un stat care adăpostea bazele de

antrenament și logistica necesare teroriștilor care au lovit comunitatea internațională și după 11 septembrie într-un stat normal, coerent, aflat într-o zonă extrem de complicată din punct de vedere geostrategic. Din această perspectivă, prin prisma demersurilor și a resurselor financiare enorme cheltuite numai de Statele Unite – care au investit pentru reformarea Afganistanului peste 1,7 trilioane de dolari – ar fi fost de așteptat ca în Afganistan să existe responsabilitate și o atitudine care, deși afișată de zece ani, nu a dat rezultatele așteptate.

S. B.: *Există opinii potrivit cărora la mijloc a fost și o eroare de evaluare din partea occidentalilor asupra a ceea ce se întâmplă în Afganistan, cu trimitere la modul de organizare, tradiții, religie și vecinătăți. Ați identificat astfel de erori în evaluarea teatrului de operații de acolo, adică au plecat occidentalii cu o bună percepție a locului în care urma să acționeze?*

C. D.: Intervenția în Afganistan a avut la bază două principii fundamentale: reprimarea insurgenței – care viza nu numai situația din Afganistan, ci întreaga lume – și eliminarea lui Osama bin Laden, a celui care coordona, finanța și organiza toate acele manifestări. Din acest punct de vedere, într-adevăr, situația poate fi judecată din foarte multe perspective. Este clar că nici vecinătățile Afganistanului – și aici mă refer la China și la Federația Rusă – nu au fost extrem de interesate ca acolo să existe un tip de organizare care, păstrând specificul local, să reprezinte o variantă precum Coreea de Sud, din perspectiva acceptării occidentalilor...

S. B.: *Adică, un sistem democratic.*

C. D.: Da. Sunt mulți factori care au jucat intern și extern împotriva intențiilor și a investițiilor majore ale Occidentului. Încrederea acordată autorităților de la Kabul și incapacitatea acestora de a se organiza politic pentru a răspunde acestei încrederi stau la baza nefinalizării procesului început în 2001. Este clar că dacă, pentru o perioadă de timp, situația în ceea ce privește sursele terorismului a fost controlată în Afganistan (Osama bin Laden a fost eliminat în 2011), din punctul de vedere al așteptărilor privind modul de organizare politică și mai ales al capacității afganilor de a-și conduce echilibrat propria țară, sunt probleme.

S. B.: *În 2003, Statele Unite, care au fost vârful de lance în Afganistan, au demarat operații militare în Irak. Au influențat acele operații coordonarea și eficiența celor din Afganistan?*

C. D.: Nu. În Irak, acțiunile militare din acel moment au fost decise în egală măsură prin sprijin politic multinațional, la nivelul comunității internaționale, inclusiv în Consiliul de Securitate. Baza legală a existat și, chiar dacă au apărut de-a lungul anilor o serie de rezerve în ceea ce privește argumentația pentru intervenție, și anume existența unor arme de distrugere în masă, problema acolo a fost diferită de cea din Afganistan. Temele au fost altele și cred că nu pot fi create apropieri între cele două intervenții, cu atât mai mult cu cât în Irak, odată cu intervenția forțelor multinaționale, jucătorii politici din regiune, mai ales Iranul, s-au mobilizat. Sigur, au fost și unele greșeli de decizie, cum a fost aceea a desființării armatei irakiene peste noapte, motiv pentru care mulți militari cu instrucție specială s-au atașat grupărilor radicale, ulterior generând elementele de comandă ale Statului Islamic. Deci, acolo dezvoltările au mers pe o altă dimensiune. În lupta cu talibanii, cred că așteptările Occidentului în ceea ce privește capacitatea armatei afgane și a instituțiilor statului afgan de a reacționa și de a-și prelua apărarea în propriile mâini a fost insuficient verificată. Sigur, a mai existat o serie de probleme. În anul 2020,

președintele de la acea dată al Statelor Unite, Donald Trump, a inițiat negocieri în Qatar, prin intermediul Secretarului de stat de la acea dată, Mark Pompeo, direct cu talibanii și la acele negocieri nu a fost invitat guvernul de la Kabul. Un astfel de semnal a fost cât se poate de nefericit, în contextul unor situații foarte confuze din Afganistan.

S. B.: *Vedeți o similitudine între desființarea armatei irakiene și demantelarea celei a mujahedinilor afgani, care erau adversarii talibanilor și care ar fi putut sprijini ținerea sub control a acestora? Coaliția a construit o armată aproape de la zero, când putea să o folosească pe cea a mujahedinilor.*

C. D.: Problema e că acea armată a mujahedinilor, după războiul cu URSS, deși înarmată și antrenată de Statele Unite, s-a întors împotriva acestora și a fost susținătoare a bazelor de antrenament ale teroriștilor conduși și finanțați de Osama bin Laden.

S. B.: *Au existat beneficii ale Coaliției în urma acestei campanii de două decenii în Afganistan?*

C. D.: Din punctul de vedere al României, da! Campania din Afganistan a fost un pas decisiv pentru integrarea noastră în Alianța Nord-Atlantică.

S. B.: *Dar marii investitori au avut vreun beneficiu?*

C. D.: Cel puțin societatea americană este preocupată de acest raport cost-beneficii, între participarea în teatrul de operații cam pe tot globul și modul în care cetățeanul american are de câștigat din asta. Această dilemă politică internă l-a făcut și pe Președintele Biden să anunțe și să genereze o retragere precipitată din Afganistan. Adică, participarea efectivă la diverse misiuni în afara Statelor Unite a fost, este și va fi o temă pe care americanii o susțin. Cât privește raportul între ceea ce se întâmplă în acele teatre de operații, prelungirea unor acțiuni militare, și beneficiile ulterioare pentru societatea americană, în cazul Afganistanului, lucrurile au intrat într-o anumită contradicție. Mai mult decât atât, retragerea precipitată cu tot ceea ce s-a văzut în acel moment în opinia publică – lăsarea în urmă a afganilor care au sprijinit această misiune – în mod evident a fost un semnal defavorabil inclusiv pentru Statele Unite. O parte din ceea ce se întâmplă astăzi în vecinătatea Ucrainei își are rădăcinile și în acea retragere precipitată din Afganistan.

S. B.: *Cum evaluați comportamentul talibanilor la preluarea puterii? Au fost și anumite violențe, dar parcă nu au fost atâtea la câte se aștepta opinia publică mondială. Parcă au revenit mai maturi decât au fost la precedenta preluare a puterii.*

C. D.: În Afganistan, reziliența de natură militară are o tradiție istorică foarte îndepărtată. Afganii s-au luptat cu ceea ce au considerat a fi ocupație: fie britanică, fie sovietică, fie multinațională condusă de America. Indiferent de cât s-a investit în Afganistan, asocierea voinței majorității cetățenilor nu a fost complinită. Trebuia înțeles de mai devreme faptul că această rezistență la tot ceea ce înseamnă extern în politica afganilor persistă.

S. B.: *Talibanii au găsit o țară săracă, pentru că oricâte investiții s-au făcut acolo sistemul însuși menține sărăcia în Afganistan. Între timp a apărut acolo și ISIS-K, organizație cu care*

talibanii vor intra în conflict, așa cum s-a întâmplat la retragere, când au murit peste o sută de afgani pentru că s-a detonat un militant ISIS-K pe aeroportul din Kabul. Credeți că talibanii vor avea succes în a-și governa marea cucerire, că vor avea capacitatea să gestioneze în termen scurt, nici nu mă gândesc la termen mediu, Afganistanul?

C. D.: Dacă nu-și schimbă politicile radicale, mai ales în ceea ce privește drepturile și libertățile fundamentale, dacă vor continua să reprime, uneori în manieră brutală (de neimaginat în secolul XXI), drepturile femeilor, dacă vor continua să anuleze până la ultima limită exprimarea independentă a punctelor de vedere, cred că pe termen scurt nu au cum să reziste. Ei nu vor avea sprijin extern, iar Afganistanul nu are o economie care să fie autosustenabilă; pe de altă parte, și în Afganistan, ca în alte locuri din lume unde funcționează autocrații, discutăm despre o altă generație. Discutăm despre tineri, despre oameni care se informează de pe Internet despre lumea largă, indiferent de restricțiile impuse la un moment dat, iar acești oameni au o capacitate de a-și impune punctul de vedere mult mai amplă decât generațiile precedente. În opinia mea, cu astfel de atitudini radicale, nu văd nicio șansă ca pe termen scurt acest stat să supraviețuiască și va apărea la un moment dat un fenomen de implozie.

S. B.: *În cazul Afganistanului, prezența occidentalilor timp de două decenii acolo a făcut posibil ca o generație, care acum a ajuns la 20 de ani, să crească în condiții de educație, de acces al fetelor la școli ș.a.m.d. Credeți că vor exista consecințe politice venite ca urmare a acțiunilor acestei generații care vede că i se ia ceva, că i se iau condițiile în care ea a crescut? Este posibilă o coagulare a acestei generații într-o bombă civică sau socială care să devină una politică ce ar putea „arunca în aer” fragila guvernare a talibanilor?*

C. D.: Cred că se va întâmpla acest lucru și nu pe termen mediu ci, așa cum bine menționați, pe termen scurt. Evident, este important ca această coagulare să nu genereze o forță în egală măsură de radicală. Pentru că, așa cum spuneți, în afară de talibani mai sunt și alte structuri care se opun talibanilor dar care nici pe departe nu sunt purtătoarele unor valori deosebite. Dacă va exista capacitatea de reorganizare a societății afgane pe principiile pe care au încercat cu toții, mai ales americanii, să le implementeze și nu s-a reușit – probabil fiindcă a dominat percepția că ele reprezintă intervenție din afară –, dacă ei din interior vor dovedi capacitatea de a-și asuma aceste principii, o mișcare în genul celei despre care vorbim ar avea toate șansele de reușită.

S. B.: *Terorismul internațional rămâne condamnat, ONU și NATO urmăresc acțiunile de acest fel și actorii lor, dar vedem cum se activează puternic acea aripă a ISIS din Afganistan, ISIS-K. Aceasta intră în conflict cu talibanii, care și ei au fost la rândul lor teroriști dar acum, ocupând establishment-ul afgan, ar putea începe lupta împotriva terorismului. S-ar putea ca într-un termen mediu să asistăm la un sprijin occidental al luptei talibanilor împotriva teroriștilor ISIS?*

C. D.: Da, dar nu știu cât îi va putea folosi Afganistanului dacă acest lucru se va întâmpla. Sunt mișcări radicale extrem de agresive, pentru care altă cale de a-și impune autoritatea unii altora altfel decât prin forță nu există. Dacă nu vor putea conviețui, vor acționa.

S. B.: *Ați amintit de retragerea precipitată din Afganistan care a adus o imagine negativă asupra Coaliției, nu doar asupra americanilor. Această retragere poate fi văzută, așa cum s-a vehiculat în mass media și în studiile de specialitate, ca o „întoarcere a Americii” în zona*

Occidentală? Această „întoarcere” își pune amprenta asupra acțiunilor occidentalilor față de Federația Rusă acum? Adică, putem vedea în retragerea din Afganistan o potențare a acțiunilor occidentale împotriva abuzurilor și a pretențiilor absurde ale Federației Ruse?

C. D.: Categorie da! Se pare că s-a mers atât de departe cu problema Ucrainei încât tema intervenției militare în această țară este în acest moment foarte sus pe agendă, subsumând toate celelalte decizii politice din spațiul euro-atlantic. Și argumentul este unul cât se poate de simplu: în acest moment, chiar dacă ar exista pierderi din punct de vedere economic, nici în Europa Occidentală și nici în America nu mai există nici o voce care să nuanțeze răspunsul clar și ferm pe care Moscova ar urma să-l primească dacă situația ar evolua din punct de vedere militar. Deci, în acest moment, nu poate exista nici o comparație între interpretările făcute privind ieșirea din Afganistan și răspunsul pe care Federația Rusă îl va primi.

S. B.: *Retragerea a creat o imagine de slăbiciune asupra Coaliției. Dacă Putin a mizat pe acea aparentă slăbiciune a Coaliției și, în fond, a NATO s-ar putea să aibă o surpriză. Deja a primit surpriza, pentru că mesajele ferme ale liderilor occidentali, formulate la Conferința de Securitate de la München, de pe 18 februarie 2022, contrazic ceea ce părea a fi slăbiciunea NATO. Putin a căzut în capcana propriei percepții asupra NATO.*

C. D.: În loc să slăbească, prin generarea unor linii de divizare în Alianța Nord-Atlantică, prin tot ce s-a întâmplat în aceste săptămâni de la începutul lui 2022, Moscova nu a făcut altceva decât să întărească Alianța. Sunt în discuție ordine executive ale Președintelui Statelor Unite începând chiar de astăzi, 22 februarie 2022, în privința deciziilor Moscovei în legătură cu recunoașterea independenței zonelor Donbas și Lugansk. Americanii specifică faptul că aceste decizii sunt separate de cele care ar privi în continuare Federația Rusă dacă acțiunile agresive vor continua.

S. B.: *Să sperăm că rușii se vor opri, altminteri ar fi un gest sinucigaș. Acesta este deja alt subiect. Până una-alta, noi ne-am ales cu ceea ce am dorit de mai demult și nu am reușit: Consolidarea flancului estic al NATO.*

C. D.: Da, acesta este un câștig pentru România, mai ales în noile condiții din regiune.